

Що потрібно знати коли купуєш насіння

З метою попередження порушень законодавства України в сфері насінництва та розсадництва, а також зменшення обігу неякісного насіння відділ контролю в сфері насінництва та розсадництва управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області нагадує: згідно зі статтею 15 Закону України «Про насіння та садивний матеріал» насіння і садивний матеріал вводяться в обіг після їх сертифікації.

Сертифікація насіння і садивного матеріалу – комплекс заходів, спрямованих на визначення сортових і посівних якостей насіння і товарних якостей садивного матеріалу з метою документального підтвердження відповідностей вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва.

Сертифікації підлягає насіння, яке включене до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. А посівні якості повинні обов'язково відповідати вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва.

На даний час маємо ситуацію, коли на насінневому ринку присутні підробки насінневого та садивного матеріалу. З порушенням права інтелектуальної власності на сорт рослин в обігу зустрічається насіння, яке не відповідає сорту та з дуже низькими показниками якості. Отже, придбання насіння без відповідних сортових та посівних документів пов'язане з дуже високими ризиками.

Саме через підроблене насіння споживачі щороку втрачають мільйони гривень. Як приклад, наводимо найрозповсюдженіші махінації з насінням:

- нечесні підприємці змішують насіння високої якості з тим, що взагалі не має схожості;
- замість генерації насіння, заявленої у документах, використовують нижчі генерації;
- під маркою дорогого імпортного насіння продається дешевше вітчизняне;
- може бути й таке насіння, що купують за копійки у Європі, а в Україні продають уже за ціною елітного імпорту та інше.

Щоб не розчаруватись і не витратити зайві гроші, потрібно знати, як правильно вибирати якісне насіння.

При купівлі насіння перш за все необхідно дізнатися у продавця, чи включений даний сорт до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (там вказують і зони вирощування), він постійно оновлюється, сорти та гібриди, що включені до нього, попередньо протягом двох-трьох років проходять випробування в різних регіонах країни (<https://sops.gov.ua/reestr-sortiv-roslin>).

Потрібно звернути увагу на наявність у продавців документів на насіння, яке ви плануєте придбати. Кожна партія насіння, яка призначена для реалізації, повинна супроводжуватись сертифікатом, що засвідчує сортові якості насіння, та сертифікатом, що засвідчує посівні якості насіння. Сертифікати є державними

документами і підтверджують сортові та посівні якості партії насіння. Строк дії сертифіката, що засвідчує сортові якості насіння або садивного матеріалу, є необмеженим. Строк дії сертифіката, що засвідчує посівні якості насіння або садивного матеріалу, визначений пунктом 29 Порядку проведення сертифікації, видачі та скасування сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал, затвердженого постановою КМУ від 21 лютого 2017 р. № 97. Гарантійний термін зберігання якості насіння повинен відповідати терміну чинності «Сертифікату, що засвідчує посівні якості насіння». Перевірити їх чинність можна в Реєстрі сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал, який знаходиться цілодобово у вільному доступі. На їх основі продавець зобов'язаний виписати вам супровідні документи, які визначені згідно з ДСТУ 4138-2002 “Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості”, а саме:

- «Атестат на насіння» - на оригінальне (добазове) та елітне (базове) насіння;
- «Свідоцтво на насіння» - на насіння репродукцій (сертифіковане);
- «Свідоцтво на гібридне насіння» - на насіння гібридів першого покоління.

Для партій насіння овочевих, баштанних культур та кормових коренеплодів виписується також Довідка про сортові і посівні якості насіння згідно з ДСТУ 6006:2008. Всі вищеперераховані документи підтверджують гарантію якості насіння згідно з ДСТУ 4138-2002.

Ці документи видає споживачеві виробник чи реалізатор насіння. У разі перепродажу посередник (перекупник) виписує нові супровідні документи на якість насіння (під свою відповідальність).

Сертифікати на насіння або садивний матеріал та супровідні документи є дійсними на всій території України.

Партії насіння або садивного матеріалу, які не мають супровідних документів про якість насіння не допускаються до реалізації!

Будь-яка партія насіння, що призначена для реалізації повинна бути затарована і промаркована етикетками встановленого зразка. Етикетки мають відповідати формі передбаченій наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.07.2017 р № 348 «Про затвердження Порядку маркування та пакування партій насіння і форми етикетки». Кожній партії насіння присвоюється номер, який складається з шести символів (UA-01-01-001/0001-00): UA – Україна; двозначні символи (01) – номери області та району; тризначний символ (001) – індивідуальний номер, присвоєний аудитором із сертифікації; чотиризначний символ (0001) – порядковий номер, присвоєний аудитором із сертифікації; двозначний символ (00) – останні цифри року збирання врожаю.

Номер партії насіння та інші відомості про партію, що вказуються в сертифікаті, повинні збігатися з даними, зазначеними на етикетці для маркування партії насіння. Етикетка повинна містити всю необхідну інформацію про партію насіння: суб'єкт, культура, сорт, категорія/генерація, номери партії та етикетки, маса, місяць та рік пакування, відомість щодо протруєння та ін.

Стосовно оптової та роздрібної торгівлі насінням овочевих, баштанних культур і кормових коренеплодів, будьте дуже уважні: часто продавець, маючи сертифікат якості на одну культуру, продає за цим документом також інші культури. Дані сертифіката повинні збігатися з даними на пакуваннях. До того ж продавець насіння зобов'язаний видати чек або поставити підпис на пакуванні, вказавши реквізити підприємця, дату продажу та ціну товару. Реалізація насіння, не забезпеченого супровідними документами про його походження та якість, заборонена законодавством України. Слід уважно роздивитися пакетик з насінням. Він повинен бути добре склеєний, текст і малюнок – нанесені акуратно. Для пакування насіння, призначеного для реалізації, використовують лише нове пакування. На пакеті з фасованим насінням, призначеним для роздрібної торгівлі, вказують:

- назву країни- виробника насіння;
- назву і товарний знак, юридичну адресу підприємства, де пакували насіння;
- культуру, сорт (гібрид);
- масу або кількість насінин у пакеті;
- номер партії насіння, рік урожаю, схожість, чистоту, вологість;
- коротку інформацію про культуру (сорт, гібрид, поради щодо вирощування).

Остання інформація не є обов'язковою, проте кожний виробник, який цінує свого споживача, зацікавлений у тому, щоб покупець залишився задоволений якістю насіння і воно дало гарний врожай.

Візьміть до уваги і те, що дата фасування повинна штампуватися, а не друкуватися. Зазвичай упаковка друкується великим тиражем і відразу на кілька років, тому поставити в друкарні точну дату розфасовки просто неможливо. Штмп наноситься тільки після пакування, і шрифт відрізняється від типографського. З'явилося на ринку також дражоване та інкрустоване насіння. За певної технології його поміщають в оболонку зі стимуляторами, препаратами захисту від хвороб та шкідників. Термін придатності такого насіння, як правило, не більше ніж рік. На упаковку з протруєним насінням наносять напис «Протруєно». Якщо насіння покрито оболонками, то на упаковці пишуть: «Інкрустоване», «Дражоване». На упаковці вказують походження добавок, а також співвідношення між масою насіння та загальною масою.

Найкраще купувати насіння у спеціалізованих магазинах, де дотримуються умов його зберігання (вологість, температурний режим тощо). Там ви зможете отримати кваліфіковану консультацію щодо новинок. Не женіться за екзотикою, оскільки навіть якісне імпортоване насіння, яке дає прекрасні врожаї у себе на батьківщині, може не показати очікуваного результату у нашому кліматі.

Не залишайте магазин без касового чека і при можливості зберігайте цілісність упаковки, у яку було розфасоване насіння, щоб хоча б було видно номер партії насіння. В такому разі ви зможете пред'явити претензію продавцю за неякісний товар.

Якщо придбана партія насіння виявиться не кондиційною, в яких випадках варто сподіватись на заміну або компенсацію?

Є чіткі умови, які мають бути дотримані. З метою врегулювання спірних питань між суб'єктами господарювання стосовно посівних якостей придбаного насіння і товарних якостей придбаного садивного матеріалу визначена офіційна процедура проведення арбітражного (експертного) визначення посівних якостей насіння і товарних якостей садивного матеріалу (Постанова Кабінету міністрів України № 615 від 18 серпня 2017 «Про затвердження Порядку арбітражного (експертного) визначення якості насіння і садивного матеріалу» та «Порядку оформлення заяв для проведення арбітражного (експертного) визначення якості насіння і садивного матеріалу»). На вимогу заявника у разі встановлення невідповідності посівних якостей насіння або товарних якостей садивного матеріалу акредитовані лабораторії Держпродспоживслужби здійснюють арбітражне аналізування.

Відділ контролю в сфері насінництва та розсадництва управління фітосанітарної безпеки ГУ Держпродспоживслужби в Донецькій області рекомендує сільгоспприємствам області завчасно подбати про придбання достатньої кількості насіння озимих культур для забезпечення посівної кампанії під урожай 2021 року.

Для належного функціонування системи насінництва та розсадництва центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, забезпечує ведення в електронній формі та є держателем реєстру суб'єктів насінництва та розсадництва, реєстру аудиторів із сертифікації, реєстру сертифікатів на насіння і садивний матеріал, реєстру органів з оцінки відповідності. Ознайомитися з повним переліком сільськогосподарських підприємств, які володіють правом виробництва і реалізації насіння та садивного матеріалу на території України, в розрізі кожної області та їх програмою виробництва насінневого матеріалу можна в Державному реєстрі суб'єктів насінництва та розсадництва, який знаходиться у вільному доступі цілодобово (<https://agro.me.gov.ua/ua/file-storage/derzhavnij-reyestr-subyektiv-nasinnictva-ta-rozsadnictva>).

За консультаціями і детальною інформацією звертайтеся до спеціалістів відділу контролю у сфері насінництва та розсадництва управління фітосанітарної безпеки ГУ Держпродспоживслужби в Донецькій області.

Заступник начальника відділу контролю в сфері насінництва та розсадництва управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області В.А. Близнюк